

קינוח והדחה**תלמוד בבלי מסכת חולין דף קד עמוד ב**

תנא אגרא חמוה דרבי אבא: עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, הוא תני לה והוא אמר לה: בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה. רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי, אייתו ליה גבינה - אכל, אייתו ליה בשרא אכל, ולא משא ידיה; אמרי ליה: והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, עוף וגבינה - אין, בשר וגבינה לא! אמר להו: הני מילי - בליליא, אבל ביממא - הא חזינא. תניא, בית שמאי אומרים: מקנח, ובית הלל אומרים: מדיח; מאי מקנח ומאי מדיח? אילימא בית שמאי אומרים מקנח ולא בעי מדיח, ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי מקנח, אלא הא דאמר רבי זירא: אין קינוח פה אלא בפת, כמאן - כב"ש? אלא, בית שמאי אומרים: מקנח ולא בעי מדיח, ובית הלל אומרים: אף מדיח, הוי ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, ולתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל! אלא, בית שמאי אומרים: מקנח והוא הדין למדיח, וב"ה אומרים: מדיח - והוא הדין למקנח, מר אמר חדא, ומר אמר חדא, ולא פליגי. גופא, אמר רבי זירא: אין קינוח הפה אלא בפת, והני מילי - בדחיטי, אבל בדשערי - לא, ודחיטי נמי, לא אמרן אלא בקריא, אבל בחמימא - משטר שטרי, והני מילי ברכיכא, אבל באקושא - לא. והלכתא: בכל מילי הוי קינוח, לבר מקמחא תמרי וירקא.

רש"י מסכת חולין דף קה עמוד א

ולא מדיח - במים שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוזכרה כאן הדחה. אף מדיח - תרווייהו בעינן וקאמר רבי זירא דקינוח בין למר ובין למר בפת הוא.

תוספות מסכת חולין דף קה עמוד א

אי לימא ב"ש אומרים מקנח ולא בעי מדיח - פירש בקונטרס שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוזכר כאן הדחה וב"ה אומרים מדיח ולא בעי מקנח ולא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במים והוא עיקר ואינו צריך קינוח וקשה לפירוש דלא הוה ליה למימר ולא בעי אלא מקנח ולא מדיח מדיח ולא מקנח ועוד אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי לימא דלביית שמאי עדיף קינוח ובית הלל סברי דאף בהדחה לחודיה סגי כמו בקינוח לחודיה לכן נראה דפשיטא ליה למסדר הש"ס דהדחה עדיף מקינוח והכי פירושא בית שמאי סברי מקנח ולא בעי מדיח כלומר בקינוח סגי אף על גב דגרע ולא בעי מדיח דעדיף וב"ה סברי מדיח לחודיה בעינן והשתא הוה ליה למימר ולא סגי במקנח דגרע אלא אידי דנקט לב"ש ולא בעי נקט נמי לבית הלל והשתא הוה ליה למיפרך אם כן הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה אלא דאית ליה פירכא אחריתי ולא מצי לשנויי דבית שמאי תרתי בעי ונקט מקנח והוא הדין דבעי מדיח בהדיה ובית הלל סברי דסגי בחד או מדיח או מקנח דאם כן הווי להו לבית הלל למינקט מקנח דהוי רבותא טפי דגרע ממדיח. מקנח וה"ה למדיח - תרווייהו בעינן כדפי' בקונט' וכ"פ ר"ח.

רי"ף מסכת חולין דף לז עמוד ב

ת"ר ב"ש אומרים מקנח וב"ה אומרים מדיח ואסיקנא דבית שמאי אומרים מקנח והוא הדין למדיח וב"ה אומרים מדיח והוא הדין למקנח ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי הילכך בעי קינוח והדחה והילכתא בכל מילי הוי קינוח הפה בין בפת בין במילי אחרניא בר מתמרי וקימחא וירקא וסימנך תק"י:

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט

הלכה כו
מי שאכל גבינה או חלב תחלה מותר א לאכול אחריו בשר מיד, וצריך שידיח ידיו ב ויקנח פיו בין הגבינה ובין הבשר, ובמה מקנח פיו בפת או בפירות שלועסן ובולען או פולטן, ובכל מקנחין את הפה חוץ מתמרים או קמח או ירקות שאין אלו מקנחין יפה.

הלכה כז
במה דברים אמורים בבשר בהמה או חיה, אבל אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה או החלב אינו צריך לא קנוח הפה ולא נטילת ידים.

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה כו

[ב] וכן ר"ח ור"ת ורש"י פי' שצריכין שניהם קנוח והדחה וכתב מהר"ם שאין צריך לדקדק איזה מהן יקדים וכתב ספר המצות שמנהג של ריב"א שלאחר הדחת ידיו ופיו מכניס אצבעו לתוך פיו ובודק יפה שלא ישאר דבר בפיו ואח"כ עושה קנוח הפה בפת, אבל ר"י הזקן היה נוהג לשרות פת במים ואוכלו ועולה בשביל קנוח והדחת הפה או היה אוכל דבר שמקנחין בו ושותה אח"כ מים או יין וכן כתב רבינו שמואל, וגרסי' בירושלמי דפסחים ר"פ אלו דברים אמר ר' יוסי הדא אמרה דאכל חוביץ פ' גבינה ובעא למיכל קופר פ' בשר צריך לבער פתיתין פ' צריך לבער מן השלחן שיורא דפת שנאכל עם הגבינה ע"כ:

רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן ה

ה...תנו רבנן ב"ש אומרים מקנח. וב"ה אומרים מדיח [קה]. ואסיקנא דב"ש אומרים מקנח והוא הדין מדיח. וב"ה אומרים מדיח והוא הדין דמקנח ולא פליגי. ב"ש אומרים תחלה מקנח ולא הזכירו הדחה ואמרו להם ב"ה אף הדחה שהיא טובה יותר מקינוח כמו שהוכיח רבינו שמשון ז"ל מלשון והודו להם ב"ש. ואין לפרש דב"ש אמרי דבקינוח לחודיה סגי והוא הדין בהדחה לחודא וב"ה אומרים בהדחה לחודא והוא הדין בקינוח ולא פליגי. דא"כ כיון דאמרי ב"ש תחלה דסגי בקינוח לחודא מה הוצרכו ב"ה תו למימר דסגי בהדחה לחודא דעדיפא מקנח. הילכך צריך לומר דתרווייהו בעי קנוח ולהדחת הפה במים בין גבינה לבשר. לבר מנטילת ידים דבעי בלילה. ואסיקנא דבכל דבר הוי קנוח בר מקימחא תמרי וירק...

הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן ה

* ואם שורה פת ביין או במים ואוכל שפיר מהני לקנוח הפה או אוכל שום דבר שמקנחין בו ושותה מים או יין אח"כ וכן נהג ר"י. מא"ז:

תורת הבית הקצר בית ג שער ד

אכל גבינה ורצה לאכול בשר, אם לילה הוא מקנח פיו ורוחץ ידיו ואוכל מיד שהגבינה רכה היא ואינו מתעכבת בין השניים, ואם ביום הוא אינו צריך לרוחץ ידיו שהרי הוא רואה אם נדבק בידיו מן הגבינה כלום אם לא. ויש מי שהורה שאין צריך קנוח הפה לעולם לאכול את הגבינה תחילה, ואינו מחויר. אכל עוף או חיה, יש מי שהורה שאוכל לאחריהן מיד הגבינה בלא קנוח הפה ובלא נטילת ידים, ואין דבריהם מחוורין, וגדולי המחברים אסרוהו כאוכל את הבהמה. אבל אם אכל גבינה תחילה אוכל אחריה עוף או חיה בלא קנוח הפה ובלא נטילת ידים. ולזה דעתנו נוטה וכה ראונו להורות. קינוח זה שאמרנו שצריך בין גבינה לתבשיל של בשר, עושה אותו בכל דבר חוץ מן התמרים והקמח והירקות. ויש אומרים שצריך לקנח פיו והוא הדין שצריך להדיח עוד פיו במשקין. ויש אומרים שמקנח או מדיח ודי לו באחת מהם. ולזה הדעת נוטה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט

סעיף ב

אכל גבינה, מותר לאכול אחריו בשר, מיד, ט ובלבד (ד) שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם. ואם היה בלילה, שאינו יכול לעיין אותם היטב, י צריך לרחצם. יא ט] וצריך לקנח פיו ולהדיחו. והקינוח הוא (ה) שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, יב חוץ מקימחא (ו) ותמרי וירקא, לפי שהם נדבקים בחניכיים (פי' מקום למעלה מבית הבלעיה קרוב לשיניים) ואין מקנחים יפה. יג ואחר כך ידיח פיו במים או ביין. במה דברים אמורים, יד בבשר בהמה וחיה. אבל אם בא לאכול בשר עוף, אחר גבינה, אינו צריך לא קינוח ולא נטילה.

לבוש יורה דעה סימן פט סעיף ב

...מכל מקום צריך שיעיין ידיו שלא יהא דבר מהגבינה נדבק בהן ויתערב אח"כ עם הבשר ויאכלם יחד, ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין ידיו, צריך היטב לרחצם בנתים קודם שיאכל בשר. מיהו נוהגים לרחצם^(ט) אפילו ביום, לפי שפעמים שהגבינה שמינה ונדבקות בלחלוחית הידים ולא אדעתיה. וצריך גם כן לקנח פיו ולהדיחו, והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה וכן בכל דבר שירצה, יט חוץ מקמחא ותמרי וירקי לפי שהם נדבקים בחניכיים ואין מקנחין יפה, ואחר כך ידיח פיו ביין או במים. ויש נוהגין לשרות פת במים או ביין ולאכול, והוא עולה להם בשביל קינוח והדחה, אבל יותר טוב להיות כל אחד ואחד בפני עצמו. יש אומרים שלא יחליף להקדים ההדחה קודם הקינוח, כי ההדחה אינה מועלת כלום בעוד טעם שומן הגבינה עודנו בפיו, שאין ההדחה מבטלת טעם שומן הגבינה, לכך צריך לעשות הקינוח תחלה לקנח הפה מטעם שומן הגבינה ולבטלו, ואח"כ להדיח מותר פירורי הגבינה שנשארו בפיו מה שלא היה מועלת הדחה כן קודם הקינוח, כי קודם הקינוח הפירורים נשארים דבוקין בשומן הגבינה שבפיו, ויש מתירים להקדים אפילו ההדחה קודם הקנוח, ועיין בלבוש התכלת סימן קע"ג. בד"א באוכל בשר בהמה או אפילו חיה אחר הגבינה, דאע"ג דבשר חיה בחלב דרבנן מ"מ נהגו להחמיר בה כמו בבהמה^(ר) מפני שבשרם דומין זה לזה ויבואו למיחלף בבהמה, אבל אם אוכל בשר עוף אחר הגבינה אין צריך לא קינוח ולא הדחה ולא נטילה, הואיל והוא דרבנן ואין בשרו דומה לבשר בהמה לא נהגו בו להחמיר כל כך...

ביאור הגר"א יורה דעה סימן פט

[ט] (ליקוט) וצריך לקנח פיו ולהדיחו. אבל הרשב"א פי' דבא' מהן סגי דאל"כ אמאי שיירו ב"ש וב"ה לאידך וכן אגרא אמאי שייר להדחה (ע"כ): [י] ואח"כ ידיח. ל"ד אח"כ. ב"י וכ"ה בגמ':

ש"ך יורה דעה סימן פט

יג ואח"כ ידיח פיו - לאו דוקא דה"ה אם מקדים ההדחה וכמ"ש בס"ק י"א וכ"כ הב"י עצמו בא"ח שם על לשון הטור שהוא כלשון המחבר:

פתחי תשובה יורה דעה סימן פט

(ה) שילעוס פת - וכתב הפרי תואר אות ז' דהקינוח הוא שיבלע דוקא לא שלועס ופולט ע"ש ומיהו לכתחלה בלא"ה צריך לבלוע ואסור לפלוט משום הפסד אוכלין עיין בא"ח סי' קע"ב:

הגהות וחדושי הרש"ש חולין דף קג עמוד ב

פ"ח במשנה ואסור להעלות עם גבינה עה"ש. לכאורה יפלא מדוע שביק לישנא דחלב דפתח ביה והוא ג"כ לישנא דקרא. ונקיט הבא גבינה ולולא דמסתפינא הייתי אומר. דבדוקא נקיט גבינה דאילו חלב שהוא נזולי ואין מעלין אותו אלא בכלי לא הוי כעין תפיסה אחת דלקמן (קז:ז) וע"ש בתוס'. וכן הא דתני אגרא לקמן (קד:ז) עוף וגבינה נאכלין באפיקורן בדוקא נקיט גבינה לפי דנאכלת בידים הוא דדייקין מינה הא בשר לא דהיינו דבעי נט"י אבל חלב דע"י כלי אפי' בבשר לא בעי נט"י. וכן ראיתי בשם הפר"ח דהאוכל במגריפה א"צ נט"י. וענ"ל דדוקא גבינה מסקינן שם דבעי קינוח והדחה משום שהוא מודבק בחניכיים ובבין השיניים ואינו יוצא ע"י הדחה לחודה. אבל בחלב סגי בהדחה לחודה:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קטז

סעיף ג

ד] ירוחץ ידיו בין בשר לדג ויאכל פת שרוי בינתים, כדי לרוחץ פיו. הגה: ויש אומרים דאין לחוש לזה <ג> רק כשמבשלם יחד ואוכלן, אבל לאכלן זה אחר זה אין לחוש (הגהות מרדכי). וכן נוהגין שלא לרוחץ הפה ולא הידים ביניהם, ה] ומ"מ יש לאכול דבר ביניהם ולשתות, דהוי קנוח והדחה (הגהות ש"ד סי' ע"ה ומביאו בגליון או"ה שם).